

յինք գտած նոյն իսկ ամենէն բազմամուտ անձերու ջով եւ ամենէն բազմահատոր մատենագրարաններուն մէջ կը թուի շատոնց ինկած են վեհնակի մատենադարանն ու հասկաքաղուած վարդապետ մատենագիրներէն իր գրաւառն ունի խաթիրն արծաթի ձուլուած մը՝ տարբեր ժամանակին լատինախառն անոն ոճէն, որ ճարակելու վրայ էր Ոսկան Երեսնցիին հրատարակութիւններովը իր տպուած քանի մը հատուածներէն կը համարձակինք ընել այս դատարանին ալ ։ Երեմիա Ձէլէպին՝ ցաւսիրտ անձնաւորութիւն մըն է հզեք, ու իր գրական յառաջադիմութիւնները՝ դարի մը կանխումն են վեհնակի ու Պոլսի գրական նախանցեալ դարի զարգացումներուն, իր ծագումն է Ակնէն, 1690 թուին ։

ՏԱՂՔ ԵՐԵՄԻԱ ՔԵՐՈՄԻՐԻՆԻԱՆԻ

(Երեմիա Ձէլէպի, Կոստանդնուպոլսեցի, որդի Տէր Մարտիրոսի Վեփուրճի կոչեցելոյ, եւ երեց եղբայր երանելոյն Տէր Կոմիտասայ հաւատակի, ծաղկեալ ի վախճան ժիշ դարուն՝ բանիւ եւ գրով) ։

ԵՐԻ ՍԻՐՈՅ (1)

... Դլուխդ է օճեալ իւղով պալասան, չոտ զայ ամպէրի ի քո բուրաստան ։

Մագեքդ է գեղձան, սամուրի նըման, Որպէս զթել փայլուն, ե'կ ի մեր պաղչան ։
Ճակատդ է գերթ սաթ՝ սատափի նըման, Փայլեալ քան զգոհար ի քո բուրաստան ։

Ուներդ է բարակ զալմիւնըման, Յօրինեալ կամար, ե'կ ի մեր պաղչան, Աչքերդ է գերդ ծով, ովկանաւու նըման, Կանթեղ է ի վառ, ի քո ծաղկաստան ։

Երեոզ արեգակ լուսին ի լրման, Պայծառ 'ւ անարատ, ե'կ ի մեր պաղչան ։
Ակաղ մարգարտի տպարակ շարման, Պիւլպիւն քաղցր երգէ ի քո վարդաստան ։

Բերանդ է անուշ նեղաթի նըման, Ինչպէս մեղր ի ծոր, ե'կ ի մեր սաւորայն

(1) Այս տաղերը աշուղի լեզուով են գրուած եւ կարծենք թէ անսխալ են ։

Լեզուդ է համեզ քան զգիրն նըման ։
Ձմալլեցայ այժմիկ ի քո այգեստան ։

Դուռնդ է գեղեցիկ բուրբալնըման, Շնորհատիւ պատկեր ե'կ ի մեր սարայն, Երթունքդ է շերտէթ շիրին շէքեր լապ, Կաթեալ ի սիրտն իմ, ե'կ ի մեր սեղան ։

Ի ՎԵՐԱՅ ՁՐՈՅ

Երամք երկնային թռչնոց խմբեցան ։
Հաք մեր կանգ առին յեղբրդ զանազան, Մնչին կարկաչին երգին քաղցրաձայն, Դեզ հարցմունք լինին ու կան հայցական ։

Հեռուստ 'ւ ի մօտոյ կ'սն քեզ փափաքման ։
Վախեն մերձենալ՝ չըլինին կոխան, Ծար չուրին գալոյ տեսողդ դժմ գողման, Դեզ երգս յարմարեն յոյժ աղբրսական ։

Փոքր մի տուր համբեր առ մեզ օթեւան ։
Նդիր դու մեզ հիւր, մուտ մեր յանդատան, Դեզ ծառայ լինիմք լի՛ր ասպնջական ։
Ի խորոց նրոն կամք քեզ մաղթական ։

Դիտմք շատ աւնիս խնդրող սիրական ։
Որ յորդոր ընթաց կատ ի ծիծաղման ։
Մեզ այ, փոքր մի սեր տո՛ւր, ա'յ սիրական ։
Ա'յ սիրու պատճառ, սիրոյ շտեմարան ։

Ա'յ ջուր բարբար պասքելոց արբան, Խղճա՛ կանանչիցդ որ կան ինկարան, Նոքա զլինկոր թարամեալ ողբան, Դու ծիծաղելով ծաւալ ծածանման ։

Մաւալի՛ր յայգիս պարտէջ 'ւ ի պաղչան, Ջուր տուր այս ծաղկանց որ քեզ ծարաւ կան Խղճա՛ այս տնկոցս ոռոգեա՛ զհամայն, Ապա՛ թէ երթաս ծաւալ ծիծաղման ։

Խոնարհեալ իջի՛ր ի մեր բուրաստան, Որ հասարակով ինթիլար եղան, Պատուեն մեծարեն քաղցր հոռով բուրման, Դու ծալի՛ր ծաւալ ծիծաղ ծածանման ։

Մանուշկան խղճա՛ փգիկն է կեռման ։
Նօնօթար ծաղկին երեսն է դեղձան ։

Նոքա թառամեալ քեզ է . յին մնան ,
Դուժափ զծափի ծփիս ծաւալման :

Յերկնից երեսէն ամպերքն փախան ,
Արեւն ծագեալ քեզ պայծառ վրան ,
Պատեալ խնդուձիւն , սրտիկս է դողման
Դու ծծաղ ծաւալ ծալ 'ւի ծածանման :

Մառախուղն կորեաւ որ մեզ էր չ - րկամ ,
Իմ թիրտս լցուաւ արեւով զարնան՝
Երբ ցուցեր զծրեզդ զարդարեալ փայլման .
Միծաղ ծածանից ծալ 'ւի ծածանման :

Աէր , մեր ի հեա քեզ կայ որ կայ ծրարման ,
Կրկին նորոգեմք ա՛յ իմ սիրական ,
Են կարօտ կայի տեսոյց փափաքման ,
Դու ծծաղ ծալիս ծաւալ ծածանման :

Ես եմ քեզ պասքեալ յոյժ ծարաւական ,
Տուր ինձ զքո մաքուր կաթիլդ որ բաղձամ ,
Դու ընթացք առնես ի յորդորական ,
Ես փութամ հետոյց ու կարօտ մնամ :

Դու խաղաս փութամ ի յորդորական
Զսիրտս ի քեզ քաշես տանիս ըզձական .
Հոգեհան եղաւ նա զերթ մանէման ,
Ճոճալով ճեմես , սիգաս ճոխական :

Զայնիդ եմ փափաք տեսոյց կու բաղձամ .
Գու անուշ խօսիցդ սրտիկս է դողման ,
Դու ճեմես ճոճաս ի նազ սիգական ,
Ես կարօտ մնամ ի քո տեսութեան :

Ոտիցդ հետոց սրտիկս է դողման .
Այրէ ու լափէ քալքըդ մանէման ,
Դու ընթացք առնես ճոխաս ճոճական .
Ես տապ 'ւի տաքնաղ այրիմ յանդիման :

Դու գնաս փութով ի յորդորական .
Իմ խելքս ու խէլաւս հետոց ըզձական .
Դու դիմես գնաս նազով ճեմական .
Ես ի տեսոյց այրիմ կամ ի փափաքման :

Թէ զայլք չես խղճար չառ ցաւ քո նիգան ,
Խեղճ նազկնի վարդն իմ պատուական ,
Որ եղեր եմ ես՝ տէրտէն սէրկէրտան ,
Դու խթիկզայով քալես մանէման :

Ես քո խապարիդ եմ լաց 'ւ ի ֆիզան ,
Դու ծծաղելով ճեմես ծածանման :

Ես կու հարցանեմ զվարդն իմ սիրական ,
Դու խթիկզայով ծփիս ծծաղման :

Ի ՎԵՐԱՅ ԶՐՈՑ

Ա՛յ ջուր , պասքելոց գու զովացարան ,
Կարօտով եմ քեզ միշտ ի փափաքման .
Դու նապես խաղաս ի յորդորական .
Սրտակաթ առնես ծալից ծաւալման :

Ակնէդ զրոյց տուր որ ես իմանամ ,
Վո՞րհնեալ բունոյց եւ զքո կայան ,
Միթէ ի ձիւն կայ քեզ ամբարական .
Սառնարուս բիւն քաղցր եւ բարեկամ :

Ա՛յ գու բարեբուս բարեաց չտեմարան ,
Ի մեր սիրելեաց թէ ո՛ւնիս պատգամ ,
Կամ ողջոյն բերիւր բնծայ 'ւ արմազան .
Ես քեզ խաղ ասեմ տաղ եւ շարական :

Ա՛յ ջուր , գու լցեալ փառօք զանազան ,
Յաճկ 'ւ անկէ կաս մեծարական .
Քեզ յերկուց կողմանց ուր հետքդ երթան ,
Միտեալք կանգնեալ քեզ ճորս եւ պաշտպան :

Բոյսք եւ տունկք ցանկեալ ի քեզ պահպան ,
Կանաչ ու կանաչ զլրան ու սայլպան ,
Մաք կանդինն յողջոյն քս պերճ ընթացման .
Խոնարհ զգլխով ճամփին բարեւ տան :

Շամբի եղեղնայք ծափ զծափի տան ,
Քեզ երբս յօթինն պատիւ ընթացման .
Քեզ պաղատէտ բոյսք զպտուղս ընծայման ,
Թօթափնն ի քեզ շնորհուկս զպատեման :

Հողմը քաղցրաշունչ քեզ եւ երգարան ,
Մաղկունք զնոտ անուշ բուրումն քեզ տան ,
Ու մանրիկ ցօղով վարդէջուր քեզ տան .
Դու վէտ վէտ ի խաղ լինիս մանէման :

Մաղկապտակին ծառ զարդարական ,
Որ կարգաւ յեղերդ կանգնեալ փնճական ,
Ի պատիւս նոցուն խաղաւ մանէման ,
Մայիս ծաւայիս ի յորդորական :

Գազանք 'ւ անասունք , սեռք ազգի մարդկան ,
Մարաւ քեզ գիմեն , սրախ զովանան ,
Զաղաս համայն սրբես գու մաքրողական ,
Զարարիչդ օրհնես եւ միշտ զօհանան :

Ի ՎԵՐԱՅ ԶՐՈՅ

Ա՛յ ջուր յորդախաղ գետոյդ , յորդական գետ յորդորական ,
Ա՛յ ջուր ճոխական ընթացք , ո՛ւր երթաս յորդախաղական :

Ա՛յ ջուր քեզ հարցունք ելի , քո գնացքդ է վաղվադական ,
էջքդ է ի լերանց բարձանց , ո՛ւր դիմես այդպէս փութական :

Ա՛յ ջուր դու պարծանք ձորոյս , փառք դաշտին մերոյ զարդական ,
Ասա՛ ինձ ո՞ւրտի կուգաս , կամ ըշտադ ո՛ւր ես գնացական :

Ա՛յ ջուր դու զբարձագէմք , եւ պատճառ երկրին շինութեան ,
Տեսիլդ է ուրախ ֆերան , եւ քո քայլքդ է ճարտարական :

Ճանփառդ է յերկար թէ կարճ կամ հանգիստ փողոց զալտեան ,
կամ որ ի պայճառական , դու բխեա քաղցր եւ բարեհամ :

Որո՞յ ես դու սպասաւոր , ո՛ւր վարես տանին շուտ պատգամ
Ոտքդ է անարգել , ի մեզ վաղվադեմ միշտ միշտ յորդորման :

Քանի աւուր է քո ելք անցքդ ի մեզ որ կաս ընթացման ,
Որան զերեսդ ցուցեր փութ անցնին դու անպատասխան :

Զծարաւ լցիր դու մեր , մեզ ձկունք բերեր 'ւ արմազան ,
Դնա՛ , ճամբարդ ի բարի , բարերար բարեաց շտեմարան :

Հաղար զենեհար տամ քեզ , ա՛յ օրհնեալ ջուր բարեհամ ,
Ուր երթաս բարեւ տանին ուր զտնուս մեզի սիրական :

Ի մէջ մատուցես յողջոյն , եւ ասես կան ի յողջութեան ,
Նստեալ յեղերս իմ խնդան սիրելեօք մէ՛ճիւս 'ւ ի սէրան :

Յիմ ձայն ընթացից գունդն եղանակս բերեն ձայն առ ձայն ,
Դեզդեղեն սաղս վայելուչս առ ձայնի գնացից իմ սաշման :

Մերթ սաշն խոտովային , բնի կորճայք թնթիւ բարձրածայն ,
Մերթ ի ստեղական ոճիւ , հաւ ու հայ ծնկեր դիպական :

Յորգոր գնացիցս հանգոյն նուագեն յոյժ յարմարական ,
Հրճութիւն ի տեսս եւ լընթացս , եւ խնդան ի խաղս իմ 'ւ ի ձայն :

Եւ զիւրեանք ուրախ առնեմ , ճոճալով ճեմեմ եւ խաղամ ,
Ծափ բզգափի հայեալ ճեպեմ , երգակցեալ նոցա քաղցրածայն :

Նոքա յի՛ր խաղուց պարուց եւ ձայնից ի խրախութիւն գան ,
Նոր երգս սկսեալ վասն իմ զիս գովեն ի ձայն գովասան :

Ի ՎԵՐԱՐ ՍԻՐՈՅ ՆԻ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ

Արեգակն որ է տեղձեալ յարարչէն իւրում գործն երթայ,
Գեղ է սպասաւ որ պատրաստ միշտ տալով զբարիս քեզ ընծայ:

Լուսինն ել եւ էջս առնէ՝ ունեւուզ նման մանկանայ,
Երբ ծերութեան ի նման բոլորեւ տիպրդ կերպարան:

Լալ ակն ու գոհար, անգին եաղուծն ու զմբուծն հընանայ
Լլյրի կտորատի փյրի, զու աշնիւ եւ գէր քան զնոսա:

Մխանելիք անուշուճ, առժամայ է հոտըն նոցա.
Դու զցայգ եւ զցերեկ, հիւանդն որ ի քեզ զեղի գայ:

Սերվին սինավպէր չիմչատ, որչափ գովք նոցա վրայ կայ,
Հասակդ երբ ի չարժ ելնէ, նա յաշխարհս նորա գին չիկայ:

Վարդն որ ի կանանչ տերեւս ինքնագոյն կու պայծառանայ,
Շուտ մի թառամի թափի, քո տեսիլդ միշտ գեղեցկանայ:

Բուրաստանեացն շուշանք, եւ ի քուրս որ վայելչանայ,
Գին չեն մազ մի թարթիչիդ վեր ի վայր որ տարբերանայ:

Մովուն քաղցրաօղ բացմամբ որ երկիրս ճոխութեամբ ցնծայ,
Գին չէ ծով ծով աչերուդ՝ քո սիրոյդ որ միշտ քաղցրանայ:

Սիրամարդ հաւն ու կաթաւ պիւլպիւլ տուտիքն ու հումայ,
Գին չեն վարդաթերթ շրթանցդ ըզընկացդ մատանցդ վերայ:

Արեգակն ու լուսընկայն զոր ասի ի զլիսու վերայ,
Բերան բանալուդ փոխան ծիծաղիլդ ի ծնկիս վերայ:

Լուս երեսդ երբ խոնարհի, լուկ զընես ի բազկիս վերայ,
Գիրկ ու ծոց արտազուարթ նէ քէլամ մեռելս ոզջանան:

(Ս. Ղազարու վանք
Տաղարան թիւ 556)